

Analyse | kraka

26. august 2020

Stigende udgifter pr. beboer i plejebolig

Af Christian Lund Sørensen & Jesper Kühl

TV2-dokumentaren "Plejhjemmene bag facaden" belyste kritisable forhold på to plejehjem. Det har medført debat om årsagerne hertil, og hvorvidt forholdene på de to plejehjem var udtryk for generelle problemer. I denne analyse undersøger vi udviklingen i udgiftsniveauet for plejeboliger. Analysen viser at udgifterne pr. ældre er steget, men at det ikke nødvendigvis har påvirket serviceniveauet da analysen indikerer, at beboere i plejeboliger er blevet svagere.

Kontakt

Økonom
Christian Lund Sørensen
Tlf. 2227 6848
E-mail cls@kraka.org

Deloitte.

Kraka er finansieret af Realdania, Deloitte og en række øvrige bidragsydere. Se kraka.org

Sammenfatning

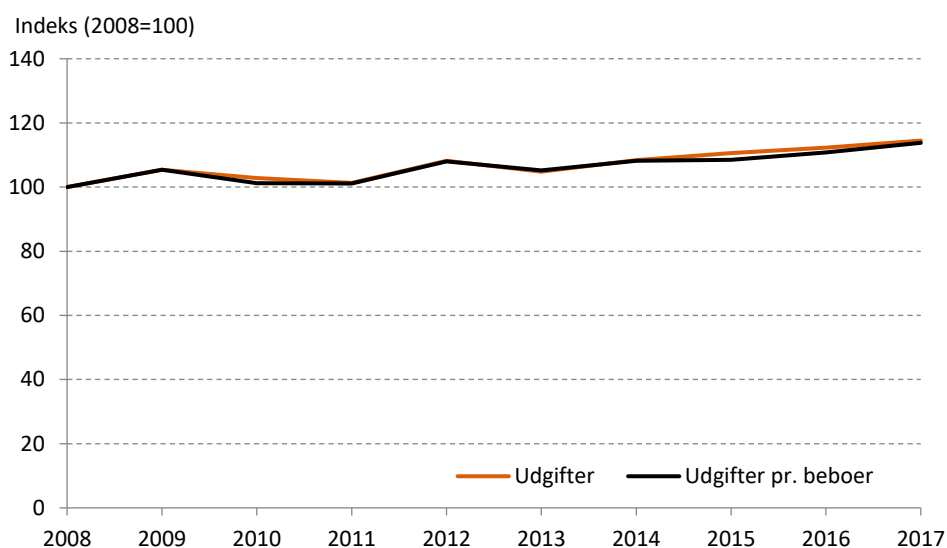
TV2 dokumenterer forhold på plejehjem

TV2-dokumentaren "Plejehjemmene bag facaden" belyste kritisable forhold på to plejehjem. Det har medført debat om årsagerne hertil, og hvorvidt forholdene på de to plejehjem var udtryk for generelle problemer. I denne analyse undersøger vi udviklingen i udgiftsniveauet for plejeboliger.¹

Stigende udgifter pr. beboer

Vi finder, at udgifterne pr. beboer i plejebolig mv. er steget med ca. 65.000 kr., svarende til 14 pct., i perioden 2008-2017, jf. Figur 1. Dette dækker over, at antallet af ældre i plejeboliger og plejcentre mv. stort set er uændret i perioden, mens de samlede udgifter til plejeboliger er steget.

Figur 1 Udgifter til plejeboliger mv., 2008-2017

Anm.: Grundet databrud kan regnskaber efter 2017 ikke sammenlignes direkte med regnskaber før. Udgifterne er hentet fra de kommunale regnskaber konto 5.32.32 grupperinger 011, 012, 020, som er de poster, som Finansministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet og Kommunernes Landsforening har aftalt dækker over de relevante udgifter. Udgifterne er diskonteret med forbrugerprisindekset med 2019 som basisår.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, REGK53, PRIS112 & RESI01.

Kan afspejle bedre service...

Udviklingen i udgifter pr. beboer skal dog ses i lyset af, at *andelen* af ældre, der bor i plejebolig, har været faldende. Det kan skyldes, at sundheden hos den ældre del af befolkningen er forbedret, og dermed er behovet for pleje reduceret. Hvis det er tilfældet, må man formode, at øgede udgifter vil manifestere sig i et bedre serviceniveau.

... eller strengere visitation

Hvis den faldende andel derimod skyldes skærpede krav i visitationen, må man forvente, at de ældre, der fortsat visiteres til plejeboliger, i gennemsnit er blevet svagere og dermed mere ressourcekrævende end tidligere.

Flere indlæggelser tyder på svagere ældre

Vi viser, at antallet af indlæggelser pr. person i den ældre del af befolkningen har været stigende, hvilket taler imod forbedret sundhed. Dermed virker strengere visitation som den mest sandsynlige forklaring. Det kan ikke på nuværende grundlag vurderes, om de stigende udgifter pr. ældre i plejeboliger er højere eller lavere end et evt. øget ressourcekræv pr. person fra svagere ældre.

¹ I analysen bruges *plejebolig* og *plejebolig mv.* som betegnelse for både plejeboliger, plejehjem og friplejeboliger medmindre andet er nævnt.

1. Indledning

TV2 dokumenterer kritisable forhold på plejehjem

TV2-dokumentaren "Plejehjemmene bag facaden" belyste kritisable forhold på to jyske plejehjem. Om de belyste sager er enkeltstående tilfælde eller udtryk for generelle problemer er umiddelbart svært at vurdere. Flere politikere har dog efterfølgende været ude med krav om minimumsnormeringer i ældreplejen. Andre debattører har påpeget, at de kritisable forhold ikke skyldes mangel på ressourcer, men i højere grad skyldes manglende tilsyn og en dårlig kultur blandt plejepersonalet.

Vi ser på økonomi og normeringer

I denne analyse undersøger vi udviklingen i udgifter til ældreplejeboliger. Vi sammenholder det med udviklingen i antallet af ældre i plejeboliger og modtagere af hjemmehjælp samt udviklingen i sundhedsniveauet blandt ældre.

2. Omfang af den danske ældrepleje

Kommuner visiterer til plejeboliger

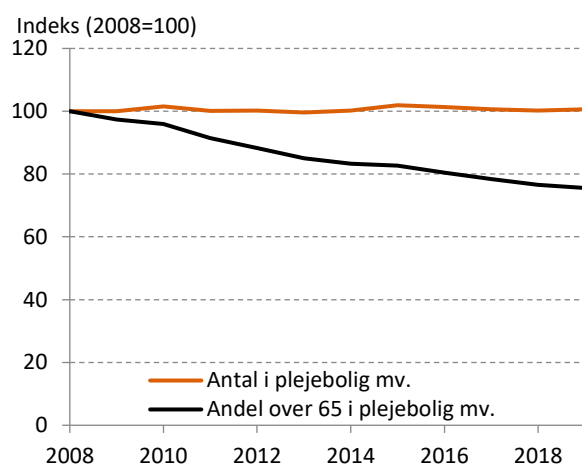
Indskrivning på plejebolig mv. sker via ansøgning til kommunen. Kommunerne visiterer ansøgere og vurderer på baggrund af fysisk og psykisk tilstand behovet for pleje, personlig og praktisk hjælp samt behovet for aflastning af ægtefælle eller andre pårørende.

Faldende andel af ældre bor i plejeboliger

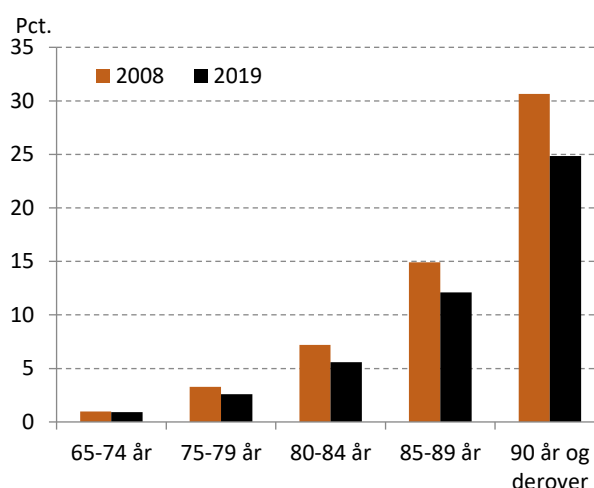
I 2019 var knap 40.000 ældre over 64 år bosat i plejeboliger, friplejeboliger og plejehjem. Tallet har ligget stabilt omkring 40.000 i løbet af de seneste 10 år, jf. Figur 2.a. Den konstante udvikling er sket til trods for, at der i perioden er kommet markant flere ældre. Andelen af ældre, som bor i plejeboliger mv., er derfor faldet fra 4,7 pct. til 3,5 pct. i perioden fra 2008-2019.

Figur 2 Ældre i plejebolig, 2008-2019

Figur 2.a Antal og andel af ældre i plejebolig mv.

Figur 2.b Andel af ældre i plejebolig mv.

Anm.: Figur 2.a: Plejeboliger omfatter her plejehjem, plejeboliger til fortrinnsvis ældre samt friplejeboliger.

Figur 2.b: Grundlaget for opgørelsen er månedlige digitale indberetninger fra kommunerne, og statistikken dækker de kommuner der har godkendt deres data.

Kilde: Figur 2.a: Danmarks Statistik, Statistikbanken, RESI01 og FOLK2. Figur 2.b: Danmarks Statistik, Statistikbanken, RESI01.

Primært 80-årige og ældre på plejehjem

Behovet for plejebolig mv. stiger kraftigt med alderen. Mens kun 0,9 pct. af de 65-74-årige, modtog hjælp i 2019, gjaldt dette for 25 pct. af de over 90-årige, jf. Figur 2.b. En del af denne tendens kan skyldes at andelen af ældre, der visiteres til plejebolig, er faldende.

Færre ældre i plejebolig i alle aldersgrupper

Faldet i andelen af ældre, der bor i plejeboliger mv., er bredt funderet på tværs af forskellige aldersgrupper blandt de ældre. For den ældste gruppe på 90 år og ældre er faldet på 5 pct.-point, svarende til en reduktion på 17 pct., mens faldet er på knap 0,1 pct.-point, svarende til en reduktion på 9 pct., for de 65-74-årige.

Sund aldring eller kommuners valg?

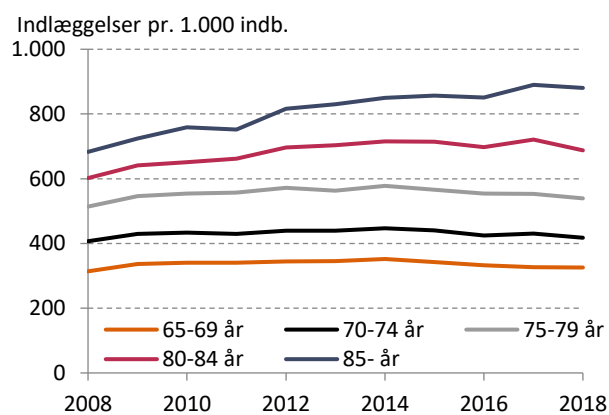
Den faldende andel af ældre i plejebolig mv. kan være udtryk for sund aldring, dvs. at ældre generelt har bedre helbred i dag og dermed ikke har samme behov for pleje som tidligere. Udviklingen kan også skyldes, at kommunerne må afvise personer, som tidligere har kunnet få plejebolig, pga. et stigende antal ældre.

Flere indlæggelser taler imod sund aldring

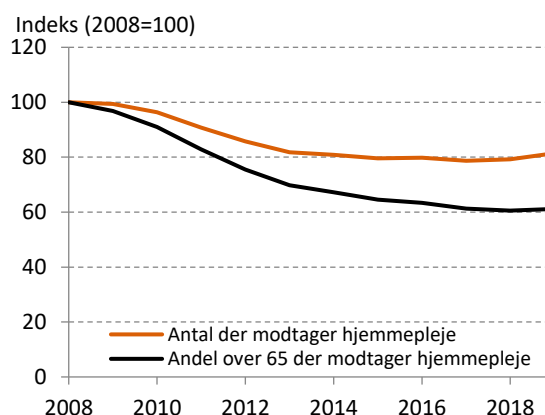
Det virker dog ikke til, at udviklingen skyldes en sundere aldring, da antallet af indlæggelser pr. ældre har været stigende, jf. Figur 3.a. Stigningen ses dog kun for ældre på 80 år eller over.

Figur 3 Indlæggelser og hjemmepleje

Figur 3.a Indlæggelser pr. 1.000 indbyggere, 2008-2018

Figur 3.b Ældre der modtager hjemmepleje, 2008-2019

Anm.: Figur 3.b: Grundlaget for opgørelsen er månedlige digitale indberetninger fra kommunerne. Der er varierende dækning af månederne kommunerne imellem. Antal modtagere er derfor opgjort som et gennemsnit for de måneder, som den enkelte kommune har indsendt.
 Kilde: Figur 3.a: Danmarks Statistik, Statistikbanken, INDAMPE02. Figur 3.b: Danmarks Statistik, Statistikbanken, AED022 og FOLK2.

Mindre hjemme-hjælp taler for sund aldring

En tilsvarende udvikling ses i brugen af hjemmepleje. Siden 2008 er andelen af ældre, der modtager hjemmepleje, faldet fra 18 pct. til 11 pct., jf. Figur 3.b. Denne udvikling er endnu mere markant end faldet i andelen af ældre, der visiteres til plejeboliger. Hvis ældres mulighed for pleje er uændret, uanset om de visiteres til plejebolig eller modtager hjemme-hjælp, er dette et tegn på, at færre ældre har brug for kommunal pleje. Dermed vil den faldende andel af ældre i plejeboliger mv. være et tegn på sund aldring.

3. Økonomi og normeringer på danske plejehjem

Økonomi er vigtigt for serviceniveauet

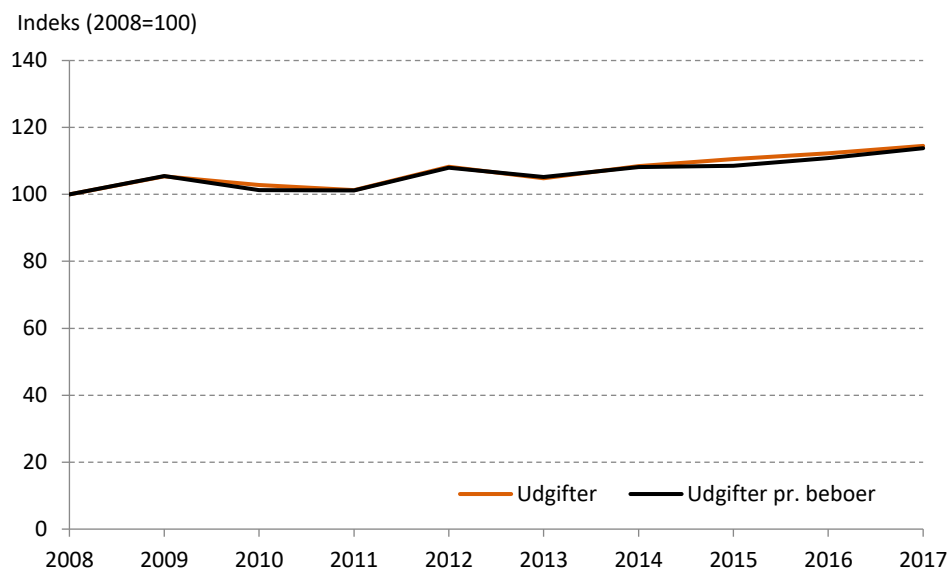
En væsentlig indikator for udviklingen i serviceniveauet i plejeboliger mv. er udgifterne her til. Jo højere udgifter des bedre service må man forvente, alt andet lige. Af de kommunale regnskaber fremgår det, at udgifter til plejeboliger mv. er steget med 2,7 mia. kr. (2019-priser) i perioden 2008-2017, jf. Figur 4. Grundet en ændring i kontoplanen for de kommunale regnskaber kan tal for 2018 og 2019 ikke sammenlignes direkte med de øvrige år og er derfor udeladt her.

Øgede udgifter pr. beboer

Selvfølgelig afhænger serviceniveauet også af antallet af beboere i plejeboliger mv. Da antallet af beboere er nogenlunde konstant over tid, jf. Figur 2.a, ses en tilsvarende stigning i

udgifterne pr. beboer. Her er udgifterne steget med knap 65.000 kr. pr. beboer i løbet af perioden 2008-2017.

Figur 4 Udgifter til plejeboliger mv., 2008-2017

Anm.: Udgifterne er hentet fra de kommunale regnskaber konto 5.32.32 grupperinger 011, 012, 020, som er de poster, som Finansministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet og Kommunernes Landsforening har aftalt dækker over de relevante udgifter. Grundet databrud kan regnskaber efter 2017 ikke sammenlignes direkte med regnskaber før. Udgifterne er diskonteret med forbrugerprisindekset med 2019 som basisår.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, REGK53, PRIS112 & RESI01.

Kan skyldes bedre service eller strengere visitation

De stigende udgifter kan være udtryk for, at serviceniveauet i plejeboligerne er steget. Stigningen i udgifterne pr. beboer kan dog også skyldes, at den gennemsnitlige plejeboligbeboer er blevet svagere og dermed mere ressourcekrævende. Hvis ældre bosat i plejeboliger generelt er blevet svagere, er det vanskeligt at vurdere, hvorvidt udgifterne er steget i tilstrækkelig grad til at fastholde serviceniveauet.

Normeringer er mere direkte mål for service

Et alternativt mål for den oplevede service er antallet af personer, der arbejder med sundhed og ældrepleje i plejeboliger mv. Ser man på antallet af offentligt ansat sundheds- og plejepersonale i plejeboliger mv., har der været en svag fremgang.² I 2019 var der ca. 40.300 beskæftigede mod 36.000 i 2008, jf. Figur 5 i bilaget. Fremgangen skyldes dog en stigning fra 2008-2011, hvorimod antallet af sundheds- og plejepersonale har været omtrent konstant fra 2011 til 2019. Med et uændret antal ældre, ses en tilsvarende udvikling når man opgør personaleantallet pr. beboer.

² Der er visse problemer med opgørelsen. Bl.a. inkluderer tallene ikke privat beskæftigelse og der har været en ændring i konto-planen som skaber usikkerhed om opgørelse. Se bilag for uddybning.

Bilag 1

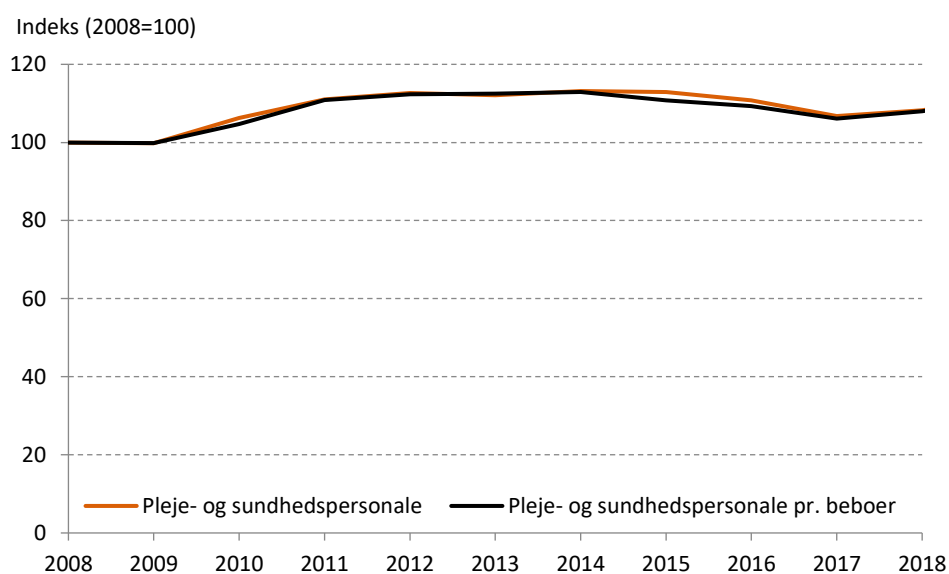
Problemer med opgørelse af plejepersonale

Der er visse problemer med opgørelsen af antallet af ansatte i plejeboliger mv. For det første indgår beskæftigede i den private ældreomsorg, som finansieres af kommunerne, ikke i data fra Kommunernes og Regionernes Løndatakontor (KRL). Hvis der har været en stigende grad af privatisering på området, vil man således undervurdere antallet af plejere pr. beboer i plejeboliger mv.

Ændring af kontoplan

Derudover har der været en ændring i kontoplanen. Frem til 2017 har voksenhandicapområdet været inde under samme kontonummer som ældreboliger mv. KRL har forsøgt at korrigere for dette tilbage i tid, men opgørelserne er forbundet med en vis usikkerhed.

Figur 5 Social- og sundhedspersonale i plejeboliger mv., 2008-2019

Anm.: Beskæftigede i plejeboliger mv. er opgjort ud fra funktionen 5.30.027 i KRL. Personale der regnes som social- og sundhedspersonale er baseret på FT-svar, <https://www.ft.dk/samling/20171/alm-del/suu/spm/958/svar/1491323/1898630.pdf>.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, RESI01 & KRL – Kommunernes og Regionernes Løndatakontor.